

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Podnebna pravičnost**(mnenje na lastno pobudo)**

(2018/C 081/04)

Poročevalec: **Cillian LOHAN**

Sklep plenarne skupščine	23. 2. 2017
Pravna podlaga	člen 29(2) poslovnika mnenje na lastno pobudo
Pristojna strokovna skupina	strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	3. 10. 2017
Datum sprejetja na plenarnem zasedanju	19. 10. 2017
Plenarno zasedanje št.	529
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	194/12/8

1. Sklepi in priporočila

1.1 Pojem podnebne pravičnosti svetovne podnebne spremembe obravnava kot politično in etično vprašanje, ne le kot strogo okoljsko vprašanje. Ponavadi se umešča v globalni kontekst prostorske in časovne soodvisnosti ter se opira na ugotovitev, da najbolj ranljive in najrevnejše družbene skupine pogosto trpijo najhujše posledice podnebnih sprememb, kljub temu, da so ravno one najmanj odgovorne za emisije, ki povzročajo podnebno krizo. V tem mnenju se podnebna pravičnost razume splošneje in priznava potrebo po obravnavi pravičnosti pogosto nesorazmernih posledic podnebnih sprememb za državljane in skupnosti **tako** gospodarstev v razvoju **kot tudi** razvitih gospodarstev.

1.2 EESO meni, da imajo vsi državljani pravico do zdravega in čistega okolja ter do tega, da od vlad pričakujejo prevzem odgovornosti za nacionalne zaveze in nacionalno določene prispevke v okviru Pariškega sporazuma v zvezi z vzroki in grožnjami podnebnih sprememb, pri čemer se upoštevajo ne le očitnejši okoljski in gospodarski vidiki, temveč tudi družbene posledice.

1.3 EESO predlaga, naj se začne razprava o Listini podnebnih pravic EU, ki bi zajemala pravice državljanov EU in narave v okviru izzivov, ki jih prinaša svetovna kriza podnebnih sprememb. EESO priznava vodilno vlogo EU v prizadevanjih za trdno in pravično mednarodno podnebno ureditev ter spodbuja institucije EU in nacionalne vlade, naj proučijo uporabo načel podnebne pravičnosti na vseh ravneh: svetovni, evropski, nacionalni in lokalni. Kot orodje za uresničevanje tega cilja bi lahko uporabili postopek evropskega semestra. Podnebna pravičnost se nanaša na pravičnost tako za ljudi kot tudi za okolje, od katerega smo odvisni: oboje je povezano. V zvezi s tem želi EESO izpostaviti dve dokaj novi pobudi: Globalni pakt za okolje in projekt Splošna deklaracija o pravicah človeštva.

1.4 Sistemi proizvodnje in potrošnje se morajo spremeniti, tako da se bodo prilagodili podnebnim spremembam in jih omilili. Ta prehod bo moral potekati na svetovni ravni in ob upoštevanju ustreznih sektorjev; EU ima lahko pri tem vodilno vlogo. Treba je opredeliti najranljivejše gospodarske sektorje in delavce ter jim ponuditi ustrezno podporo. V prehodu je treba podpreti zlasti prehranske sisteme in njihove deležnike. S trajnostno porabo živil je treba začeti na začetku proizvodne verige, pri pripravi zemlje in upravljanju naravnih sistemov, da se zagotovi podlaga za proizvodnjo živil. EU bi morala prevzeti jasno vodilno vlogo pri spodbujanju trajnostnega upravljanja in varovanja tal.

1.5 Moč potrošnikov pri dosegu prehoda je mogoče izkoristiti le, če imajo potrošniki na izbiro trajnostno in etično alternativo, ki ne zmanjšuje bistveno priročnosti ali kakovosti storitve, uporabe ali dostopnosti. Ustrezne alternative za potrošnike se lahko razvijejo prek novih gospodarskih modelov, kot so digitalno, sodelovalno in krožno gospodarstvo ter prek mednarodnega sodelovanja v okviru svetovnega sektorskega prehoda na te modele.

1.6 Podporne mehanizme, vključno z javnimi sredstvi, gospodarskimi instrumenti in spodbudami, bi bilo treba uporabiti za zagotavljanje infrastrukture in ustrezne podpore potrošnikom, ki se želijo odločiti za nizkoogljični življenjski slog, med drugim za pomoč pri kritju višjih stroškov etičnega in trajnostnega blaga in storitev z dolgo življenjsko dobo. Hkrati bi bilo treba zagotoviti, da to ne spodkopava konkurenčnosti.

1.7 Izpodrivanje delovnih mest v nizkoogljičnem gospodarstvu je treba evidentirati ter čim prej opredeliti priložnosti. Tako bo mogoče zasnovati in izvajati najučinkovitejše politike, s čimer se bodo zaščitili delavci in ohranila kakovost življenja v pravičnem prehodu.

1.8 EESO znova poziva k ustanovitvi evropskega centra za spremljanje energijske revščine⁽¹⁾, ki bi združeval vse deležnike, s katerimi bi opredelili evropske kazalnike energijske revščine. Pravičnost za vse državljane pomeni zagotavljanje dobave čiste, cenovno sprejemljive in dostopne energije za vse.

1.9 EESO poziva k ukinitvi subvencij za fosilna goriva in premiku k podpiranju prehoda na obnovljive vire energije.

1.10 Da bodo politike trajnosti učinkovite, je treba podporo za prehod jasno opredeliti, določiti kot prednostno nalogo in ustrezno financirati. Hkrati mora EU začeti zelo obsežna mednarodna pogajanja za doseg svetovnega sporazuma, s katerim bi ublažili vzroke podnebnih sprememb ter podprli bolj trajnostni svetovni gospodarski model.

2. Ozadje in razlogi za pripravo mnenja

2.1 To mnenje na lastno pobudo je pripravljeno v okviru delovnega programa opazovalne skupine za trajnostni razvoj za leto 2017. Podnebna pravičnost je tema, ki nas vse zadeva, kljub temu pa je na ravni EU na tem področju premalo ukrepanja. To je priložnost za EESO, da prevzame vodilno vlogo in predstavi prve predloge, zlasti v zvezi z Evropo. O mnogih vidikih podnebne pravičnosti je potrebna še poglobljena razprava, na primer o vprašanju globalne in individualne porazdelitve pravic do emisij.

2.2 EESO želi zavzeti institucionalno stališče, s katerim bi podal mnenje organizirane civilne družbe EU v razpravi o posledicah podnebnih sprememb in o tem, kako jih najboljše obravnavati na pošten in pravičen način.

2.3 Glede na mednarodno sprejete cilje trajnostnega razvoja ZN, Pariški sporazum in dejstvo, da se posledice podnebnih sprememb že čutijo, se je treba bolj zavedati nujnosti zagotavljanja podnebne pravičnosti s konkretnimi ukrepi.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Pojem podnebne pravičnosti svetovne podnebne spremembe obravnava kot politično in etično vprašanje, ne le kot strogo okoljsko vprašanje. Priznava, da najbolj ranljive in najrevnejše družbene skupine pogosto utrpijo najhujše posledice podnebnih sprememb. Pojem se običajno obravnava v globalnem kontekstu prostorske in časovne soodvisnosti, pri čemer je v središču odgovornost tistih držav, ki so se razvijale na podlagi izkoriščanja naravnih virov.

3.2 Cilji trajnostnega razvoja presegajo svoje predhodnike (razvojne cilje tisočletja) in priznavajo skupno obveznost, odgovornost, kolektivno ukrepanje in potrebo po vključujočih participativnih procesih. EESO priznava vodilno vlogo EU v prizadevanjih za trdno in pravično mednarodno podnebno ureditev ter spodbuja institucije EU in nacionalne vlade, naj sprejmejo ukrepe podnebne pravičnosti na vseh ravneh: svetovni, evropski, nacionalni in lokalni. Kot orodje za uresničevanje tega cilja bi lahko uporabili postopek evropskega semestra. V tem mnenju se v okviru podnebne pravičnosti priznava, da je treba obravnavati pravičnost pogosto nesorazmernih posledic podnebnih sprememb za državljane in skupnosti tako gospodarstev v razvoju kot tudi razvitih gospodarstev.

⁽¹⁾ Mnenje o usklajenem evropskem ukrepanju za preprečevanje energetske revščine in boj proti njej, UL C 341, 21.11.2013, str. 21.

3.3 Kot problem je treba izpostaviti, da se politike podnebnih sprememb soočajo z odporom, saj se jih kljub koristim, ki jih prinašajo, dojema kot kaznovanje povprečnega državljana, določenih sektorjev (npr. agroživilstva ali prometa) ali skupnosti in posameznikov, odvisnih od fosilnih goriv.

3.4 Različne politične pobude se osredotočajo na sektorje in področja, na katere močno vplivajo podnebni izzivi, kot so zdravje, promet, kmetijstvo in energetika. Podnebna pravičnost lahko ponudi krovni celostni pristop, da se zagotovi pravičen in enakopraven prehod k nizkoogljičnemu gospodarstvu.

3.5 Treba je poudariti, da pri podnebni pravičnosti ne gre le za tiste, ki so neposredno prizadeti zaradi posledic podnebnih sprememb, temveč tudi za tiste, ki so prizadeti zaradi vzrokov podnebnih sprememb, saj so odvisni od blaga, storitev in načina življenja, povezanih z velikimi emisijami in majhno učinkovitostjo pri uporabi virov.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Socialna pravičnost

4.1.1 EESO meni, da imajo vsi državljani pravico do zdravega in čistega okolja ter do tega, da od vlad pričakujejo prevzem odgovornosti za nacionalne zaveze in nacionalno določene prispevke v okviru Pariškega sporazuma v zvezi z vzroki in grožnjami podnebnih sprememb, pri čemer se upoštevajo ne le očitnejši okoljski in gospodarski vidiki, temveč tudi družbene posledice.

4.1.2 Evropski steber socialnih pravic mora biti vodilo za obnovljeno konvergenco na poti k boljšim delovnim in življenjskim pogojem v državah članicah. Temelji na dvajsetih načelih, na mnoga od katerih bodo bodisi neposredno vplivale podnebne spremembe bodisi jih bo posredno prizadela potreba po prehodu na nove gospodarske modele.

4.1.3 EESO v okviru človekovih in socialnih pravic predlaga, naj se začne razprava o pripravi Listine podnebnih pravic, ki bi zajemala pravice državljanov in narave v okviru izzivov, ki jih prinaša kriza podnebnih sprememb. V zvezi s tem želi EESO izpostaviti Splošno deklaracijo o pravicah človeštva, ki jo je pripravila Corinne Lepage v povezavi s pariško konferenco o podnebnih spremembah leta 2015.

4.1.4 Nekatere države po svetu v zakonodajnih postopkih že priznavajo pravice narave. Na Nizozemskem je leta 2015 nevladna organizacija Urgenda Foundation dobila tožbo s področja podnebja proti vladi. Nizozemsko vrhovno sodišče je potrdilo načelo, da je vlada pravno odgovorna, ker ni sprejela zadostnih ukrepov za preprečitev predvidljive škode zaradi podnebnih sprememb. Podobne tožbe se pripravljajo v Belgiji in na Norveškem. Poleg tega pobude, kot je Globalni pakt za okolje, predstavljen 24. junija 2017, obravnavajo potrebo po pravičnem svetovnem okoljskem upravljanju z dopolnitvijo pravic tretje generacije s splošnim, krovnim, univerzalnim referenčnim instrumentom.

4.1.5 Zagotoviti je treba, da najbolj ranljive družbene skupine ne nosijo nepravilnega bremena in da se stroški prehoda na gospodarski model, ki upošteva podnebje, v družbi pravično porazdelijo. Načelo onesnaževalec plača bi bilo na primer treba uporabiti na ravni tistih, ki onesnaževanje povzročajo in imajo od tega koristi, ne pa na ravni končnih uporabnikov v primerih, ko ni ustreznih alternativ. Skrbna in ustrezna uporaba tega pomembnega načela je tema, ki jo je EESO že preučil ⁽²⁾.

4.1.6 Zaradi razseljenih oseb se bodo povečale vse vrste migracij (tudi podnebni begunci) ⁽³⁾. Že zdaj se je pokazalo, kako slabo smo v EU pripravljeni na soočanje s tem in da so države članice nesorazmerno obremenjene. EESO je že poudaril, da lahko neuravnoteženi gospodarski procesi v tem kontekstu povečajo destabilizacijo ⁽⁴⁾.

⁽²⁾ Mnenje o učinku sklepov konference pogodbenic COP 21 na evropsko prometno politiko, UL C 303, 19.8.2016, str. 10.

⁽³⁾ Mnenje o vključevanju beguncev v EU, UL C 264, 20.7.2016, str. 19.

⁽⁴⁾ Mnenje o evropskem soglasju o razvoju, UL C 246, 28.7.2017, str. 71.

4.1.7 Na ravni EU ni posebnega instrumenta, ki bi se uporabljal za „posameznike, razseljene zaradi okoljskih razmer“, kakor je ugotovila nedavna študija Evropskega parlamenta o podnebnih beguncih. Direktiva o začasni zaščiti je politično okoren instrument za obravnavo množičnega razseljevanja. EESO podpira stališče, da Lizbonska pogodba zagotavlja dovolj širok mandat za revizijo politike priseljevanja, da se uredi status „posameznikov, razseljenih zaradi okoljskih razmer“.

4.2 Agroživilstvo

4.2.1 Sistemi proizvodnje hrane in prehrana ljudi se bodo spremenili, tako da se bodo prilagodili podnebnim spremembam in jih omilili. Vsi državljani so odvisni od kmetijsko-živilske industrije (npr. kmetje, družine, udeleženci oskrbovalne verige, potrošniki), zato bi pri prehodu na nizkoogljično družbo morali zagotoviti, da so prizadeti deležni pomoči in podpore pri spremembah. Ta prehod po poleg tega moral potekati na svetovni ravni in ob upoštevanju ustreznih sektorjev; EU ima lahko pri tem vodilno vlogo.

4.2.2 Podnebne spremembe prinašajo ogromne izzive za evropsko kmetijstvo, ki ne le prispeva k podnebnim spremembam, ampak je tudi panoga, ki jo posledice najbolj prizadenejo.

4.2.3 Panogo je treba ponovno opredeliti z vidika njenega prispevka k sistemom naravne absorpcije, kot so ekosistemske storitve, ki lahko ublažijo nekatere posledice podnebnih sprememb. Te bi bilo treba priznati in javno financiranje prek SKP usmeriti v podporo teh storitev kmetijstva v povezavi s ciljem proizvodnje hrane. Ta splošni koncept podpira nedavno sprejeto mnenje⁽⁵⁾.

4.2.4 Trajnostna poraba živil se mora začeti na začetku proizvodne verige, pri pripravi zemlje in upravljanju naravnih sistemov, da se zagotovi podlaga za proizvodnjo živil. EESO poudarja, da je treba začeti razpravo o potrebi po okvirni direktivi o tleh in zagotoviti jasno vodstvo glede pomena spodbujanja trajnostnega upravljanja in varovanja tal⁽⁶⁾. Varovanje tal in njegova vloga v ekosistemskih storitvah je ena od osrednjih tem aktualnega estonskega predsedstva Svetu EU⁽⁷⁾.

4.2.5 EESO podpira koncept trajnostne proizvodnje in porabe. Če želimo doseči dogovor o potrebi po spremembi odnosa do uživanja mesa, bo treba opredeliti priložnosti in podpore, ki jih za pravičen prehod potrebujejo tisti, ki so odvisni od tega sektorja kmetijsko-živilske industrije.

4.2.6 Na sektor vplivajo tudi dejavniki, ki povzročajo podnebne spremembe, zlasti njegova odvisnost od fosilnih goriv vse od pridelave hrane do predelave, prevoza in pakiranja. Oblikovati je treba politike, ki bodo priznavale naravo zaprtosti sedanjega kmetijsko-živilskega modela in začrtale uresničljivo pot k trajnostni in podnebnju prijazni prihodnosti za kmete.

4.2.7 Okoljske politike niso nujno v nasprotju z neposrednimi potrebami kmetijskega sektorja, če se obravnavajo kot oblika podpore za lajšanje prehoda na nizkoogljično družbo.

4.3 Potrošniki

4.3.1 Moč potrošnikov pri dosegu prehoda je mogoče izkoristiti le, če imajo potrošniki na izbiro trajnostno in etično alternativo, ki ne zmanjšuje bistveno priložnosti ali kakovosti storitve, uporabe ali dostopnosti. Ustrezne alternative za potrošnike se lahko razvijejo prek novih gospodarskih modelov, kot so digitalno, sodelovalno in krožno gospodarstvo, ter prek mednarodnega sodelovanja v okviru svetovnega sektorskega prehoda na te modele.

4.3.2 Vse prepogosto se načelo onesnaževalec plača uporablja napačno in se dajatve vsiljujejo potrošnikom, čeprav ti nimajo na voljo ustrezne alternative. Potrošniki morajo imeti na voljo alternativo, preden se oblikovanje cen lahko uporabi kot učinkovit instrument za usmerjanje vedenjskih sprememb v zeleno smer.

⁽⁵⁾ Mnenje o možnem preoblikovanju skupne kmetijske politike, UL C 288, 31.8.2017, str. 10.

⁽⁶⁾ Mnenje o krožnem gospodarstvu – gnojilih, UL C 389, 21.10.2016, str. 80.

⁽⁷⁾ Mnenje o rabi zemljišč za trajnostno proizvodnjo hrane in ekosistemske storitve (glej str. 72 tega Uradnega lista).

4.3.3 Davek na plastične vrečke je dober primer, ko se potrošniki soočajo z nizkim davkom, hkrati pa imajo na voljo druge možnosti, namreč lahko uporabijo svojo vrečko ali pa škatlo, ki jo dobijo pri trgovcu. Na ta način se lahko dosežejo velike vedenjske spremembe.

4.3.4 Po drugi strani pa obdavčenje fosilnih goriv (na primer bencina) na ravni potrošnika lahko povzroči nezadovoljstvo in preusmeritev razpoložljivega dohodka v nakup goriva. Poleg tega lahko spodbuja sekundarni nezakoniti trg, medtem ko proizvajalec onesnaževala ohranja dobiček. Situacija je še toliko slabša, ker prihodki od davkov v večini primerov niso namensko vezani. Državljeni imajo občutek, da so podnebni ukrepi povezani z nepravilnim kaznovanjem tistih, ki nimajo druge možnosti, kot da delujejo v okviru gospodarstva, oprtega na fosilna goriva.

4.3.5 Podporne mehanizme, vključno z javnimi sredstvi in gospodarskimi instrumenti, bi morali uporabiti za zagotavljanje infrastrukture in ustrezne podpore potrošnikom, ki se želijo odločiti za nizkoogljični življenjski slog, med drugim za kritje višjih stroškov etičnega in trajnostnega blaga in storitev z dolgo življenjsko dobo. To ima lahko obliko javno-zasebnih partnerstev. Avtomobilska industrija je dober delujoč primer načrtov financiranja proizvajalca, ki izboljšujejo dostop do novih avtomobilov za potrošnike. Podobne podporne sisteme bi lahko ponujali tudi v drugih sektorjih, na primer pri beli tehniki ali modernizaciji stanovanj ali podjetij.

4.3.6 Protislovno je, da se javna sredstva uporabljajo za podporo in naložbe v sisteme in infrastrukturo, ki povečujejo odvisnost končnih uporabnikov od dejavnikov, ki povzročajo podnebne spremembe, hkrati pa potekajo prizadevanja za omejevanje in obvladovanje posledic podnebnih sprememb. Potrošniki so tem učinkom najbolj izpostavljeni. Nepravilno je, da se jim ponuja izbira med višjo ceno za tisto, kar onesnažuje, ali odrekanjem.

4.3.7 Obstaja vtis, da so trajnostni način življenja in trajnostne potrošniške izbire združljive le z visokim razpoložljivim dohodkom. Etična, podnebju prijazna in trajnostna izbira ni v enaki meri dostopna vsem. Oblikovanje cen z vključevanjem podnebnih stroškov blaga in storitev (kot je intenzivnost rabe virov) bi moral podpirati politični okvir, ki odpravlja ta vtis in povečuje dostopnost za vse potrošnike.

4.3.8 Zakonodaja EU o varstvu potrošnikov je bila pripravljena pred letom 1999, ko je bila trajnostna potrošnja v ZN priznana kot temeljna pravica potrošnikov, zato te ne omenja ⁽⁸⁾. EESO znova poziva k oblikovanju politike za trajnostno potrošnje. Ta je zlasti pomembna v kontekstu ciljev trajnostnega razvoja in pobude o krožnem gospodarstvu.

4.3.9 Brez alternative potrošnik nima izbire in je prisiljen v revščino/slabe odločitve/nezdravo izbiro/netrajnostno izbiro ter razvije odpor do „okoljskih“ politik, ki očitno kaznujejo končnega uporabnika. Medtem pa tisti, ki jim ta sistem prinaša dobiček, ne plačajo nič, ampak kujejo še večji dobiček, s tem pa se neenakost še povečuje, in sicer pod krinko okoljske politike, ki je v nasprotju z načeli trajnosti.

4.4 Delo in prehod

4.4.1 V prehodu je nujno treba zaščititi vse delavce, tako nizkokvalificirane ali tiste z neprenosljivimi spretnostmi in znanji kot tudi visokokvalificirane. Treba je opredeliti najranljivejše sektorje in delavce ter jim ponuditi ustrezno podporo. Avtomatizacija delovnih mest v okviru nizkoogljičnega gospodarstva bo morda privedla do odprave nekaterih delovnih mest ⁽⁹⁾.

4.4.2 Delavci se lahko med drugim zaščitijo s preusposabljanjem in izobraževanjem. Delavci, katerih delovna mesta izginjajo zaradi podnebnih sprememb ali zato, ker je treba prekiniti odvisnost od dejavnikov, ki podnebne spremembe povzročajo, ne bi smeli plačevati cene za te spremembe.

⁽⁸⁾ Mnenje o sodelovalni ali participativni potrošnji: modelu trajnostnega razvoja za 21. stoletje, UL C 177, 11.6.2014, str. 1.

⁽⁹⁾ Mnenje o prehodu na bolj trajnostno evropsko prihodnost – strategija za leto 2050 (glej str. 44 tega Uradnega lista).

4.4.3 Del rešitve je v zgodnji opredelitvi spretnosti in znanj, potrebnih za polno udeležbo v teh novih gospodarskih modelih, vendar jih je treba popisati v okviru obstoječih zaposlitev in odvisnosti od sedanjega netrajnostnega modela.

4.4.4 Pomembno je, da se zaščitijo in ohranijo skupnosti, če je le mogoče, in pospeši prehod s čim manjšim učinkom na blaginjo prizadetih, tako socialno kot gospodarsko.

4.4.5 V predlaganih novih gospodarskih modelih, kot so funkcionalno, sodelovalno in krožno gospodarstvo, so jasno razvidne nove priložnosti. V zvezi s tem bi EU morala začeti potrebna mednarodna pogajanja za dosego svetovnega gospodarskega modela.

4.5 Zdravje

4.5.1 Podnebne spremembe in njihovi vzroki povzročajo zdravstvene stroške. Ti se lahko merijo na primer v številu smrti in boleznih, povezanih z onesnaženjem zraka, ter pomenijo ceno, ki jo plača družba, kot tudi ceno, ki jo poravnajo sistemi javnega zdravstva. Sistemi javnega zdravstva morajo upoštevati vlogo, ki jo imajo v tem sektorju podnebne spremembe in dejavniki, ki jih povzročajo.

4.5.2 Zdravje in dobro počutje sta povezana z dostopom do narave (IEEP). Mnoge države članice se soočajo z zdravstvenimi in družbenimi izzivi, kot so debelost, težave z duševnim zdravjem, socialna izključenost, obremenitev s hrupom in onesnaženje zraka, ki nesorazmerno prizadenejo socialno-ekonomsko zapostavljene in ranljive skupine.

4.5.3 Podnebnih sprememb ne moremo obravnavati zgolj z vlaganjem v naravo (s prenehanjem uporabe onesnaževal), temveč je potrebno tudi vlaganje v shranjevanje ogljika v naravne ekosisteme. To prinaša dvojno zdravstveno korist: preprečevanje vse slabšega zdravja in spodbujanje aktivnega načina življenja, ki izboljšuje zdravstveno stanje prebivalcev in skupnosti. S priznavanjem tega vidika bodo politične odločitve uravnotežene, dobro premišljene in empirično podprte.

4.6 Energija

4.6.1 Delež energije, proizvedene iz obnovljivih virov, pri porabi električne energije se je v EU med letoma 2004 in 2015 več kot podvojil (s 14 % na 29 %). Vendar pa je povpraševanje po energiji za ogrevanje, stavbe, industrijo in promet še vedno izredno veliko. Do napredka prihaja izjemno počasi. Delež obnovljive energije pri porabi goriva v prometu se je na primer v navedenem obdobju povečal z 1 na 6 %.

4.6.2 Energijska revščina je problem v celotni Evropi. Čeprav se njena opredelitev in kontekst razlikujeta od države do države, je to še en primer, ki nakazuje, da je treba podnebno politiko usmeriti v zaščito najbolj ranljivih prebivalcev.

4.6.3 EESO znova poziva k ustanovitvi evropskega centra za spremljanje energijske revščine⁽¹⁰⁾, ki bi združeval vse deležnike, s katerimi bi opredelili evropske kazalnike energijske revščine. Pravičnost za vse državljane pomeni zagotavljanje dobave čiste, cenovno sprejemljive in dostopne energije za vse.

4.6.4 Politike, ki prispevajo k reševanju problema energijske revščine v EU, so lahko tudi rešitev za vzpostavljane infrastrukture za čisto energijo in oskrbo s čisto energijo, s preusmeritvijo subvencij in usklajevanjem politične volje.

4.6.5 Politike, ki neposredno ali posredno podpirajo subvencije za fosilna goriva, preobračajo načelo onesnaževalec plača: onesnaževalec v teh primerih prejme plačilo. Končni uporabniki mnogih od teh subvencij ne opazijo, vendar pa se te zagotavljajo z javnimi sredstvi. V nedavnem mnenju⁽¹¹⁾ smo že predstavili argumente za ukinitve okolju škodljivih subvencij v EU, v mnenju o pregledu politik EU o trajnostnem razvoju⁽¹²⁾ pa poudarili potrebo po izvajanju obstoječih zavez za odpravo teh subvencij in močno podporo reformi okoljskega davka.

⁽¹⁰⁾ Glej opombo 1.

⁽¹¹⁾ Mnenje EESO o tržnih instrumentih za nizkoogljično gospodarstvo v EU, ki je učinkovito pri izrabi virov, UL C 226, 16.7.2014, str. 1.

⁽¹²⁾ Mnenje EESO o trajnostnem razvoju: pregled notranjih in zunanjih politik EU, UL C 487, 28.12.2016, str. 41.

4.6.6 Podpora bi morala biti na voljo za vse, subvencije bi morale biti usmerjene v obnovljive vire energije, medtem ko bi morali subvencije za povzročitelje podnebnih sprememb postopoma, a nujno, ukiniti, izjeme pa bi morali uporabljati pravičneje, in sicer nikoli pri tistih, ki si plačilo lahko najbolj privoščijo, in tistih, ki z onesnaževali kujejo dobiček. Po podatkih Mednarodnega denarnega sklada subvencije za fosilna goriva na svetovni ravni trenutno znašajo 10 milijonov USD na minuto. Njihova odprava bi za 3,6 % svetovnega BDP povečala državne prihodke, za več kot 20 % zmanjšala emisije, za več kot polovico zmanjšala število prezgodnjih smrti zaradi onesnaženja zraka in za 1,8 bilijona USD (2,2 % svetovnega BDP) povečala svetovno gospodarsko blaginjo. Ta številka ponazarja nepravilnost sedanjega sistema.

4.6.7 Da bodo politike trajnosti učinkovite, je treba podporo za prehod vselej jasno opredeliti, določiti kot prednostno nalogo in ustrezno financirati.

V Bruslju, 19. oktobra 2017

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Georges DASSIS
